

STATSVETENSKAPLIGA FÖRENINGEN 40 ÅR

Dag Anckar

Valtiotieteellinen yhdistys/Statsvetenskapliga föreningen grundades den 25 november 1935, och denna höst — detta skrives i oktober månad — begår föreningen följaktligen sitt 40-årsjubileum.

I det upprop till intresserade personer och kretsar som föregick det tillfälle där föreningen grundades, framhöll undertecknarna att ett samhälle inte är vuxet sin uppgift om det inte baserar sin verksamhet och sina beslut på en tillräcklig och tillförlitlig kunskap.¹ Undertecknarna fann vidare att behovet av sådan kunskap var stort i Finland och att ett kunskapsfrämjande initiativ därför var av nöden — »tässä mielessä kutsumme kaikkia niitä henkilöitä, jotka tahtovat työskennellä yhdessä valtiollisen tiedon levittämiseksi ja syventämiseksi Suomessa, osallistumaan valtiotieteellisen seuran perustamiseen», hette det. När föreningens första och mångåriga ordförande Yrjö Ruutu (1936—52) ett decennium senare i en kort artikel gjorde en bedömning av föreningens verksamhet, konstaterade han att resultaten varit blygsamma och resurserna små, men på ledmotivet för föreningens tillkomst ville han inte göra avkall: »Ilman valtioelämän ongelmien tieteellistä selvittelyä ei kansanvalta pitkälle pääse. Tästä tietoisena yhdistys aikoo sitkeästi ponnistella eteenpäin aloittamallaan uralla».² Bedömningen kan i det stora hela upprepas nu trettio år senare. Forskningen har gjort framsteg som måste karaktäriseras som anmärkningsvärda och viktiga, men alltfört gäller att kunskapsluckorna är stora³ och att resurserna — såväl de materiella som de personella — är små. Sin kunskapsfrämjande funktion har föreningen dock försökt fylla, och en passage i dess remissyttrande över statsförfattningskommitténs s.k. mellanbetänkande är ett sentida eko av Ruutus ovan anförda deklARATION: »Valtiosääntö on tietenkin tärkeä ja keskeinen väline yhteiskunnan ohjaamisessa. Sen käyttö edellyttää kuitenkin välineen ja sen mekanismien tuntemusta. Tässä suhteessa komitean tähänastisessa työskentelyssä on paljon toivomisen varaa... komitea ei ole sisäistänyt ajatusta että keinoon ja päämäärän välinen suhde on empiirinen kysymys, jota yhteiskuntatieteet saattavat selventää».⁴

Uppgiften att nedskryva några rader i anledning av ett jubileum kan förverkligas på ett bakåtblickande eller ett framåtblickande sätt. För en som aktivt kommit med i föreningens verksamhet först på 1970-talet ter det sig naturligt att orientera sig mot det senare alternativet, och när jag i det följande gör några korta reflexioner om föreningens verksamhet är det

följaktligen de framtida kortsiktiga perspektiven dessa reflexioner gäller. Detta får dock inte ses som en blick över axeln på de personer som under tidigare år drivit statskunskapens sak inom föreningens ram. Deras gärning är värd högaktning och tack, och ett initiativ inom föreningen — till vilket jag som avslutning kort skall återkomma — visar att denna aspekt inte glömts bort.

Det har redan under flera år varit om inte precis allmänt så i varje fall inte ovanligt att framföra kritik mot föreningens verksamhet — närmast påtalar man då dess påstådda passivitet. Samtidigt som jag tycker att man lugnt kan medge att kritiken i många stycken är berättigad, tycker jag även att den i andra stycken skjuter över målet. Vad kritikerna t.ex. inte beaktat är det enkla faktum att föreningens verksamhetsformer till följd av förändringar i det vetenskapliga samfundets sätt att fungera blivit andra och mer osynliga, men inte nödvändigt sämre. Vad jag rent konkret tänker på är bl.a. den verksamhetsform som tidigare var rätt allmän, och som gick ut på anordnandet av publika diskussionstillfällen kring vissa på förhand bestämda temata. Dessa tillfällen har under senare år blivit alltmer sällsynta, och särskilt företrädare för en litet äldre generation tenderar finna detta beklagligt — man menar att denna verksamhetsform borde väckas till liv och få ge föreningen en aktivare profil. Vad man härvid glömmer är att dylika diskussionsaftnar tidigare utgjorde den nästan enda institutionaliserade formen för ordnat meningsutbyte mellan företrädare för disciplinen (och när-discipliner). Detta är ju som alla vet ingalunda längre fallet — tvärtom är situationen numera den att nationella och internationella konferenser och seminarier ordnas i allt snabbare och större utsträckning, t.o.m. så att en konferensorienterad statsvetare är illa tvungen att sätta pennan till ett nytt konferenspapper nästan i samma andetag han lyfter den från ett färdigskrivet. Diskussionerna hade tidigare en legitim funktion, men är numera obehövliga. Den form av ytligt och publikfriande käftslängande som de tenderar utmynna i intresserar inte och gör ingen glad. Ungefär samma kan sägas om de mer seriöst orienterade tillställningar — t.ex. den stort upplagda diskussionen 1967 kring Finlands statsförfattning — som i dessa tecken gått av stapeln. Vad de i bästa fall kunnat ge är skum på ytan, verbala trivialiteter.⁵

Jag ställde ovan i utsikt några korta kommentarer till föreningens verksamhetsprogram, och skall nu övergå till dem.

Betraktar vi först den internationella orienteringen och verksamheten tror jag det är rimligt att ge uttryck för tillfredsställelse. Finsk statskunskap har via föreningen och dess representanter ett gott fotfäste såväl i International Political Science Association som i det tämligen nytillkomna European Consortium for Political Research. Man kunde naturligtvis hävda att detta fotfäste borde vara än starkare, men gör man så ställer man sig nog öppen

för beskyllningar för en bristande realism. Våra resurser är små och tillåter t.ex. inte ett avhållande av internationella mammutkongresser och med dem jämförbara arrangemang. Vad föreningen däremot kunde göra — i större utsträckning än hittills — är att ställa sig bakom mindre sammankomster av workshoptyp och via dem inarbeta mot finsk statskunskap positiva attityder och strömningar i det internationella vetenskapssamfundet. Erfarenheterna från det nyligen i Helsingfors timade IPSA-seminariet kring »Linkages between the Center and Local Levels of Government» synes uppmuntrande i detta avseende. — En särställning intar det nordiska samarbetet, där föreningens engagemang varit och är helhjärtat och intensivt. Konkreta arbetsformer är bl.a. utgivandet av de nordiska statsvetenskapliga föreningarnas gemensamma årsbok *Scandinavian Political Studies* — huvudredaktörskapet åligger som bekant f.n. Finland (Erik Allardt) — och anordnandet av de med jämna mellanrum återkommande nordiska statsvetarkonferenserna, där Finland stod värd 1968. (Parentetiskt kan inskjutas att Finlands insats i konferensen i Aarhus senaste sommar var glädjande god — från Finland medverkade dryga dussinet deltagare, av vilka de allra flesta presenterade forskningsrapporter). Som en ny arbetsform har detta år tillkommit det nordiska förbundet för statskunskap (Nordic Political Science Association), vars tillkomst måste ses som ett uttryck för att det konkreta samarbetsbehovet nått en intensitet som spränger de tidigare inofficiella och ganska formlösa ramarna. Meningen är att förbundet aktivt skall främja olika nordiska arbetsformer genom att främst uppmärksamma organisatoriska och ekonomiska aspekter. Dylika arbetsformer är t.ex. föranstaltandet av samnordiska forskningsprojekt, utgivande av samnordiska publikationer t.ex. i anslutning till konferenser och seminarier, anordnandet av samnordiska forskarkurser m.m. Till förbundets syften hör även att med iakttagande av den i nordiska sammanhang välkända rotationsprincipen koordinera de nordiska ländernas representation i olika internationella sammanhang på statskunskapens område.

En sektor som man har skäl vara mindre tillfreds med är relationerna till de socialistiska staterna och deras vetenskapsföreträdare. I den mån man alls kan tala om relationer är de av indirekt karaktär och kommer till uttryck inom ramen för t.ex. IPSA. Skapandet av mer direkta kontakter är emellertid här förenade med alldeles speciella problem, som föreningen känt en viss hjälplöshet och kanske också en viss olust inför. Utan att desto mer fördjupa mig i ämnet vill jag här nämna att föreningen denna höst beslutat skrida till konkreta åtgärder, vilkas resultat dock ännu är oklara.

Vänder vi blicken mot verksamheten på nationell nivå måste vi först konstatera att utgivandet av tidskriften *Politiikka* är föreningens klart viktigaste arbetsform. Jag skall inte här uppehålla mig vid tidskriftens betydelse som är alldeles självklar, utan i stället framhålla att utgivandet är

förenat med permanenta ekonomiska problem, som det ter sig angeläget att undanröja. Det bör klart sägas ut att den centrala bidragspolitiken för de vetenskapliga tidskrifterna är snedvriden, dels så att vissa samhällsvetenskapliga områden gynnas mer än andra⁶ — och statskunskapen hör till dessa »andra» — dels så att en ganska onödigt flora av i jämförelse med Politiikka fjäderlätt vägende alster tillåtes tära på de mer seriösa tidskrifternas understöd. Det vore viktigt att här få en ändring till stånd, så att Politiikkas ekonomi kunde konsolideras. Som en ny verksamhetsform som startar denna höst bör nämnas utgivandet av ett informationshäfte, vars första nummer eventuellt redan nått medlemskåren när detta sättes i tryck. De starkt begränsade ekonomiska resurserna gör att detta häfte — som planeras utkomma ungefär kvantalsvis — till omfång och utstyrsel håller sig på en förhållandevis blygsam nivå, men det är å andra sidan klart att häftet fyller ett länge känt behov och att det kan bidra till att förbättra informationen och relationerna mellan styrande och styrda inom föreningens ram. Vad övrig publiceringsverksamhet beträffar ligger den till följd av ekonomisk nöd ganska mycket nere, och serien »Politiikan tutkimuksia» existerar för tillfället mer i en symbolisk än i en konkret mening.

De numera årligen återkommande statsvetenskapliga forskningsdagarna (politiikan tutkimuksen päivät) är en annan viktig verksamhetsgren, som emellertid fortfarande söker sin riktiga form. Vi har experimenterat med försök i olika riktningar, där rena föreläsningsdagar och arbetskonferenser utgjort ett slags motpoler, och resultaten har kanske bedömts på litet olika sätt. Min personliga uppfattning är att en orientering mot arbetskonferenser vore önskvärd och riktig redan därför att de i större utsträckning garanterar att personer med divergerande forskningsintressen får komma till tals i form av arbets- och forskningsrapporter. En sådan uppläggning kunde även främja en spontan uppkomst av på inofficiell och frivillig bas verkande forskargrupper, som kontinuerligt kunde verka över institutions- och universitetsgränserna och även knyta kontakter utåt, t.ex. inom ramen för det nya nordiska förbundet. Föreningen ser det som en angelägen uppgift att stöda och koordinera dylika grupper och deras verksamhet. Ett initiativ i denna riktning från föreningens sida för några år sedan slog visserligen inte särdeles väl ut, men det är tänkbart att det välment initiativet fick en för det individualistiska finska forskarkynnet mindre tilltalande utformning. Ett nytt och denna gång »mjukare» utformat försök har initierats denna höst, och ett element i detta försök har att göra med disciplinens historia. Föreningens styrelse har som ett jubileumstema valt »Suomalaisen valtio-opin juuret», och arbetet kring detta tema skall inledas i samband med de kommande forskningsdagarna i Tammerfors. Som åtminstone ett etappmål framstår utgivandet av en samlad volym i ämnet.

NOTER:

- ¹ Uppropet har omtryckts i *Politiikka 1965*, nr 4, s. 56.
- ² Yrjö Ruutu, Valtiotieteellinen yhdistys 10-vuotias, *Valtio ja yhteiskunta, Valtiotieteellisen yhdistyksen vuosikirja 1945—1946* (1946), s. 6.
- ³ Jmfr t.ex. Ilkka Heiskanen, Suomalainen politiikan tutkimus 1969, *Politiikka 1969*, nr 1—2, ss. 1—5.
- ⁴ *Valtiotieteellisen yhdistyksen lausunto valtiosääntökomitean välimietinnöstä, 1974*, ss. 1—2.
- ⁵ Föredragen och inläggen i den nyssnämnda statsförfattningsdebatten har återgetts i *Politiikka 1967*, nr 1, ss. 16—30. Jag menar att texten verifierar de omdömen jag här gjort.
- ⁶ Se Raimo Väyrynen, Yhteiskuntatieteellisen julkaisutoiminnan näkymiä, *Politiikka 1975*, nr 1, ss. 2—3.